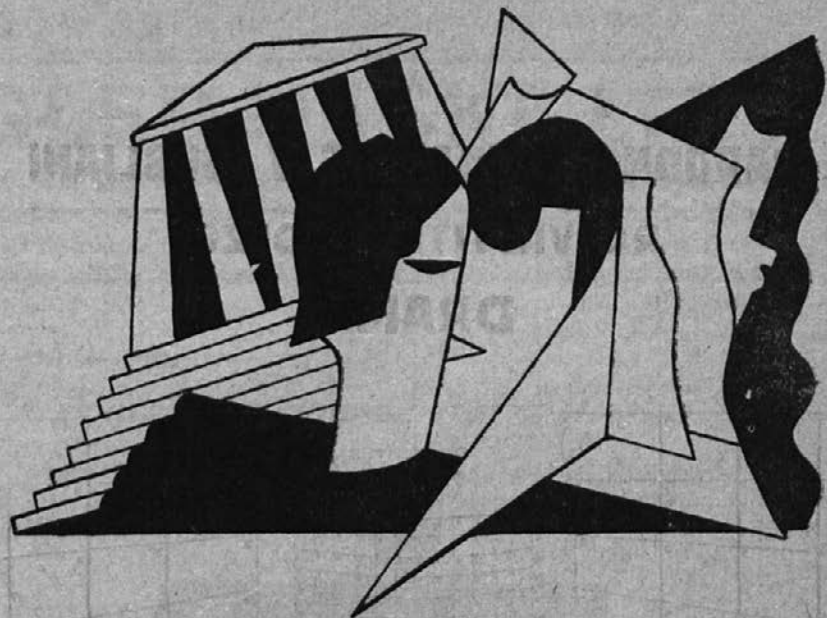

Poštnina plačana v gotovini.

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

UREDNIK: CIRIL DEBEVEC

SEZONA 1928/29

15. MAREC 1929

ŠTEVILKA

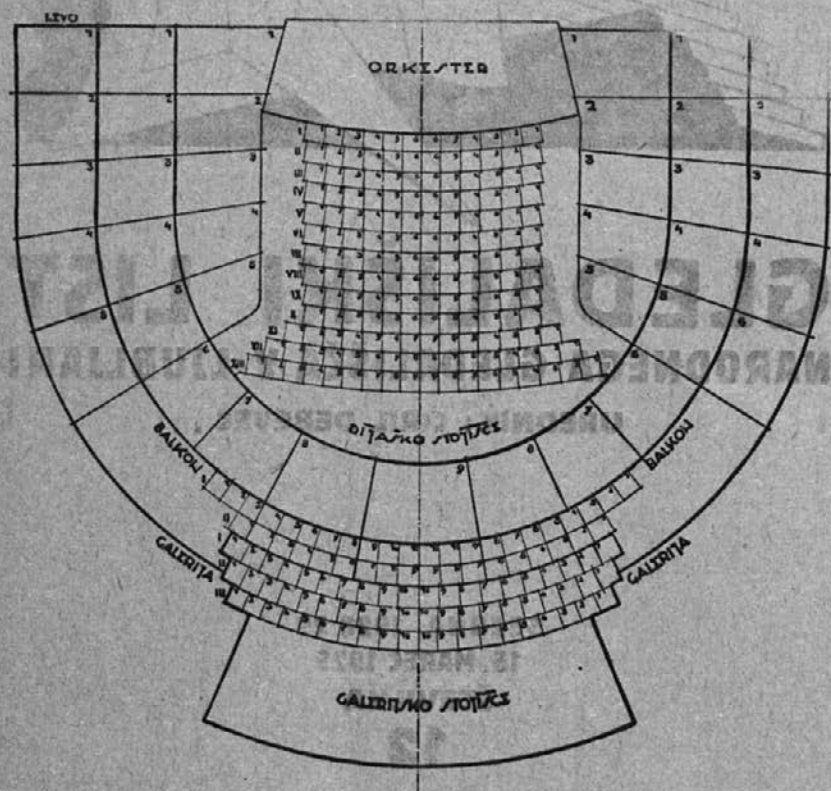
12

IZHAJA DVAKRAT NA MESEC CENA DIN 3

NARODNO GLEDALIŠČE V LJUBLJANI

RAZVRSTITEV SEDEŽEV

DRAMA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja dvakrat na mesec

Cena Din 3.—

Edvard Gregorin:

Poglavja k uprizoritvi J. N. R. J.

»In ti Betlehem, zemlja Judova, nikakor nisi najmanjši med knežjimi mesti; zakaj iz tebe bo izšel vojvoda, ki bo vladal moje ljudstvo in bo velik do konca zemlje.

Edvard Gregorin, član ljubljanske drame
in avtor Pasijona, v vlogi Kristusa

Otroke sem vzredil in povišal, oni pa so se uprli zoper mene. Dežela vaša je pusta, zemlja vaša — tuji jo požirajo vpricho vas. In hči sionska je ostala zapuščena kakor oblegano mesto.

Toda ne ostane v temi dežela, ki je sedaj v stiski. In kateri so bivali v deželi smrtne sence, jim je zasijala luč.»

V tistem času se je pojavil krotak in ponižen prerok, sin tesarja iz Nazareta v Galileji in začel oznanjati blagovest utrujenim in obteženim in kateri so potrebovali ozdravljenja, jih je ozdravil.

In tisočere množice so uprle vanj oči in hitele za njim; spremljale so ga iz Judeje, Galileje, iz okolice Tira in Sidona, iz Idumeje in vse z one strani Jordana.

Takrat je spregovoril lačnim in žejnim — pravice, resnice in ljubezni: »Pridite k meni vsi, ki se trudite in ste obteženi in našli boste mir svojim dušam. — Jaz sem luč sveta. Kdor gre za menoj, ne bo hodil v temi, marveč bo imel luč življenja!«

Zaslovel je kmalu kot učenik nove postave in novega nauka širom dežele in glas o njem je prispel do Jeruzalema.

Bližali so se velikonočni prazniki in skozi Judejo je šla že tretja pomlad njegovega delovanja. Ulice svetega mesta so se polnile od vseh strani romarjev, da obiščejo tempelj Jahve, ki se je mogočno dvigal v blesku solčnih žarkov, kot priča Davidove slave in Salomonovega veličastva.

In vsa ta osvobojenja pričakujoča srca je napolnila misel: »Jezus iz Nazareta prihaja! Naš kralj se bliža in bliža se naše odrešenje! Bliža se čas, da vržemo jarem tujcev raz naš vrat in tempelj Jahve se bo zopet solnčil v svobodnem solncu svobodnega kraljestva!«

In v vihrajoči senci palm, obsut s cvetjem, je prišel tisočletja pričakovani večni popotnik: »Jaz sem pot, resnica in življenje!«

V zborovalni dvorani poleg duhovniškega dvora pa je bilo sklenjeno: »Bolje, da umrje en človek za ljudstvo, kakor da pogine ves narod!« —

Njegovo oko je otožno, globoko pogledalo v te strasti polne oči milijonov, pogledalo v ta božji svet in iz prsi je privrelo: »Jeruzalem, Jeruzalem, zakaj ne spoznaš časa svojega obiskanja.« Roka je pokazala na stavbe, v znoju zgrajene, in iz srca za srca, ki so zapisana trohnobi, je opomnil: »Vidite vse to? Resnično povem vam: Ne bo ostal tukaj kamen na kamnu, ki bi se ne zrušil.«

Onemeli so klici, glave so klonile in iz te smrtne tišine za trenotek pozornih duš se je izvil ljubezniv: »Mir vam zapustim, svoj mir vam dam.«

In stopil je v tempelj božji in izgnal vse, ki so tam prodajali in kupovali: »Moja hiša naj bo hiša molitve!« Voditelji ljudstva pa so se zbali za svoj zaslužek, veljavo in moč — rekoč: »Ves svet dere za njim!« Spogledali so se in se razumeeli.

Prišel pa je dan opresnikov in ko se je zvečerilo, je vstopil z dvanajsterimi v obednico in sedel k mizi slovesa. Polni vere so ti zvesti spremljevalci, ki so radi moči njegove besede zapustili svoje domove, strmeli vanj in razmišljali potrji o skrivnostnem pomenu. On pa je potolažil te sejavce svojega nauka: »Glejte, jaz sem svet premagal« — jim izročil spomin, ter z oporoko ljubezni odšel čez potok Cedron na getzemansko pristavo.

Bila pa je noč, grozna noč strašne samote. Celo njegovi zvesti, najljubši ga niso razumeli in so pospali. V tej tugi se je oddaljil, padel na kolena, se zamislil v zvezdnato nebo in pozabil nase. Ko se je zopet zavedel, so mu drseli raz čelo rdeči biseri, last trpeče zemlje, — duša pa je bila razbremenjena in potolažena. Prepustil se je poljubu prijatelja-izdajarca, stegnul roke in se izročil uri in oblasti teme.

Predstavili so zvezanega judovskim prvokom, katerim je s svojim nastopom križal račune in njih veljavo. Divje so zažarele vanj razjarjene oči okoli sedečih farizejskih fanatikov, ko je na mnoge obtožbe mirno izjavil: »Jaz sem očitno govoril svetu, v shodnici in v templju, na skrivnem nisem nič govoril.« In že zdavnaj zaneteni sklep sindrija: »S poti mora!« — je podžgal očitek bogoskrunstva, ki je izžarel v besedah: »Umrje naj Galilejec! Umrje naj!«

Najvišja judovska, verska in politična oblast je torej izrekla obsodbo, ni pa je smela izvršiti. Zato so hiteli navsezgodaj k prokuratorju Judeje, da bi potrdil, kot zastopnik rimskega prava, njih sklep. Toda kaj se je zmenil cesarski namestnik za te osovražene predstojnike podjarmljene sodrge in njih tožbe: »Kaj je resnica!?!« —

Vendar je Galilejca, radi oblike reda, poklical k sebi v sodno hišo. Tam je stopil oblastni rimski sodnik pred ponižanega nazareškega obtoženca, ga pogledal od vrha do tal in se mu ironično nasmehnil: »Ti si torej judovski kralj?«

»Tako je, kralj sem. — Moje kraljestvo ni od tega sveta. — Jaz sem zato rojen in sem zato prišel na svet, da spričam resnico.«

In sodniku je prešel nasmeh — globokim očem, ki so zrle vanj, je umaknil pogled, klonil glavo in izjavil ljudstvu: »Nobene krivice ne najdem nad tem pravičnim. Da! ga bom torej pretepstil in ga bom izpustil.«

»Ako tega oprostiš, nisi cesarjev prijatelj. Zatožimo te cesarju!« In ves Jeruzalem je zaoril: »Križaj ga! Križaj ga!« In divji klici so odmevali tja do oljčne pristave, odkoder se je pred dnevi oglašil zmagoslavni: Hosana!

Prokurator se je zbal grozečega vpitja, ki je zmagovalo, izročil razbičanega divjim pestem in si umil roke. —

Kmalu nato se je pomikal težek križ, tiho in počasi, proti gričku mrtvaških glav in potoma trikrat klecnil.

Sledila pa je kapljam krvi žena, ki je prihitela iz Nazareta, ga dohitela pred vrhom in se spomnila njegovih besed, ko ga je s težkim srcem našla dvanaajstletnega v templju.

In ko so prišli na kraj, so tam križali Njega in oba hudo delca; enega na desnici, drugega na levici. Nad kronano glavo pa je razodeval napis: »Jezus Nazarečan kralj Judov«. Iz rok in nog so kapale kaplje na razgreto zemljo, iz katere se je vilo

visoko pod nebo zasmehovanje in roganje; še višje pa je kipel vzdih ljubezni in dobrote: »Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo.«

Oči so pogledale preko razburkane množice, srce je zadržalo in ustne zašepetale: »Nisem prišel, da bi svet sodil, ampak zveličal.«

V tej zapuščenosti je obmolnil, glava omahnila, srce zastalo in s pogledom na zemljo je ugasnil.

In ko se je zvečerilo, so sneli truplo in ga položili v grob.

*

Križ pa je ostal na Golgoti in se dviga že stoletja visoko k luči — viden po vsej zemlji.

M. S.:

Bourdet: „Pravkar izšlo“

Bourdetova komedija »Pravkar izšlo« je satira na pehanje okrog razpisanih literarnih nagrad. Dasi je v njej glavna ost zelo bodeča in so med besede posejani trnji dosti ostri, je ta komedija vendar izredno zabavna, ker je dejanje kaljeno v osvežujočem humorju. Bourdetu ni bilo na tem, da nam poda absolutno resnično sliko nestvarne gonje okoli razsodišča, ki sodi vposlana dela, temveč je resnico sijajno razporežen tako trdno zgrabil za vrat, da je morala spačiti svoj umazani obraz v nadvse zabavno grimaso.

S sigurno roko je zarisal profile nastopajočih oseb, proniknil spretno v njih psiho ter jih zapletel v tako zabavno dejanje, da je uspeh, ki ga žanje ta komedija vsepovsod, kjer se vprizarja, popolnoma razumljiv.

Danes prisodi razsodišče Zolajevo nagrado. Za kulisami in v šefovem svetišču velike pariške knjigarne Moscat je zato nenavadno živahno. Nervozno pričakovanje, ugibanje, spletke. In tam v kotu neznatno človeče, Marc, majhen uradnik v finančnem ministerstvu, ki je bil že opetovano tu, da bi mogel govoriti s šefom, a danes zanj nimajo časa. Kaj jih briga danes njegov rokopis, delce neznatnega človeka s plašnim nastopom.

Odločitev pade. Maréchal, literarni pustolovec in modni rutiner, ki je po dobro napeljanih nitkah imel nagrado takorekoč že v rokah, propade. Hotel je s pogodbo, ki jo je sklenil za hrbtom svojega sedanjega založnika z drugim, tega ogoljufati in to mu je spodmaknilo že itak trhla tla. — Nagrado je dobil Evenos — neki Evenos. Nihče ga ne pozna. Vposlal je svoj roman »Ko se srce budi«, a o njem samem ni bilo ne duha ne sluha. Originalen dečko to. Glej, vsi drugi kandidati so iskali zvez, protekcije, so klečeplazili, spletkarili, ta pa sploh blizu ne pride. Nihče ne pozna njegovega romančka, a on je fant od fare, kakor pravi najvplivnejši član razsodišča »Odlikujmo ga!« Pa so mu prisodili nagrado za delo, ki ga nobeden ni poznal.

A z nagrado je padel takorekoč avtomatično tudi že v Moscatove založniške šape, ne da bi ga Moscat osebno poznal. Odkupil ga je kratkomalo, majhnemu provincijalnemu založniku kar po telefonu.

Izve za njegov naslov, pošlje ponj, a mesto njega, ki ga ni doma, pride njegova žena. In to je žena — onega malega ministerijalnega uradnika Marca. Evenos je pisateljsko ime, onega Marca, ki so ga z njegovim rokopisom ves dan potiskali ob steno in odrivali v kot. Saj ni bilo časa zanj: ta dan so bile važnejše stvari na pohodu — Zolajeva nagrada.

To bi bila v širokih potezah vsebina — prvega dejanja. Snov za najmanj tridejansko komedijo. In vendar sledijo še cela tri dejanja, ki so pravlako polna zapletljajev in presenečenj ter efektnih eksplozij satiričnih šrapnelov, ki so napolnjeni s sarkastičnimi bodicami.

Dejanje se završi s tem, da postane oni neznatni Evenos vendarle pravi pisatelj in to po različnih zanj skoraj tragičnih dogodkih, v katere ga je zapletel židovsko zviti in spretni založnik Moscat, ko je videl, da je pisateljskemu studentu njegove literarne žrtve zmanjkalo vode.

Izzveni pa vsa komedija v spoznanje, da si tem globlji umetnik, čim bolj te življenje tepe in čim več ti izbiča krvi, v katero pomakaš svoje pero, svoj čopič...

Dr. E. Schmidt.

Strindberg*

(Odlomek iz uvoda v knjigo)

Strindbergova umetnost ni enakomerna. On ni nikak titan, ki je planil z Olympa, ni nikak nadčlovek med pritlikavci. Stopal je kvišku skozi življenje čez prod kot vsi drugi, samo da je priplezal višje in da se ni hotel naseliti med kamenjem kakor oni. Zatiskal ni nobene očesa, sklepal nikakih kompromisov. V tem je bila njegova sila, pa tudi njegova usoda. Zagrabil je vse in je moral vse opustiti. Toda ne kot Bog, kateremu se kaj takega ne poda, temveč kot človek, za katerega velja samo: žri ali umri. Spoznanje za spoznanjem je požiral golo, morilsko in gorjupo brez olepšavanja, brez okraskov in je ob vsakem spoznanju umrl.

Strindberg ni bil nikdar ironičen, nikdar ciničen. Za objektivnost ni imel časa, njegova polnokrvnost je požirala življenje z nenasitnim poželenjem po utehi, živel je brez umikov in brez skrivališč, nikdar se ni poravnaval, živel je svoje lastno življenje, ga živel s svojimi možgani kot edinim kompasom, s svojim pravičnostnim čutom kot edinim vodilom in s svojim pogumom kot edinim orožjem.

Bil je človek, ki je kramarijo človeškega obstanka preiskaval do zadnje cunj, ki si ni nikoli dovoljeval ne romantične olepšave, ne sentimentalne olajšave, ki je krepko pristopil z nogo in vrgel vse svoje srce v to početje, ki ni storil ničesar napol in ni tudi nobenega polovičarstva trpel, ki se je končno skozi kaos pretipal in

* Letos januarja je minilo 80 let, odkar se je Strindberg rodil. Na ljubljanskem odru ga poznamo po njegovih delih: »Očec«, »Smrtni ples« (I. in II. del), »Gospodična Julija« in »Pelikan«.

ki je moral ugotoviti, da je imel roke prazne. Ki je navsezadnje ostajal v boljšem zraku višin in začel občevati z metafizičnim svetom, ki mu je menda — njegovemu spoznanju odtegnjen — nudil možnost za večjo obliko obstanka.

Kar je napisal, so bile ugotovitve, spoznanja tako ogromne narave, da so v njem vrela in hrumela, dokler niso našla izhoda. Vedno je bila človekoljubnost v njem tisto, kar se je upiralo, nikdar ne moč Strindberg. Odtod tudi večna človečnost njegovih del, ki niso nikoli senzacionelna. Njegovo življenje ni sledilo nobenemu načrtu, vedno se je izšlo, on je stopal samo naprej.

*

Zatajiti svoje spoznanje: to je bila cena, za katero bi se dala kupiti bodočnost in mirno življenje. Ti moški možgani niso mogli in niso hoteli razumeti, da je zadnja odkritosrčnost idealna zahteva, da je ozračje, v katerem splošnost ne more obstajati. Njegov duhovni aristokratizem ni mogel doumeti nemožnosti mase, ker je iz plemenitosti meril vse z lastnim merilom. Ta kraljevi revolucionar je smatral ta svet za svet svoje vrste in jasnost svojih možganov za posvetno vsemoč.

Iz uredništva

Gledališko poročanje v »Jutru«. V gledališkem poročanju »Jutra« opazujemo že delj časa neko čudno ravnanje, ki ga z našega stališča pri najboljši volji ne moremo odobravati. Obžalovanja vredno bi bilo namreč dejstvo, da bi »Jutro« za tako važno umetnostno panogo ne moglo določiti stalnega poročevalca, ki bi se tej težavni in sila odgovorni nalogi posvetil z vso vnemo, vestjo in ljubeznijo, ki jo resno gledališko poročanje od vsakega človeka zahteva. Pretekli sta komaj dobri dve leti, odkar je prevzel svoječasní gledališki referent g. Fr. Govekar isti referat pri »Slov. Narodu« in že ima »Jutro« drugega naslednika. Prvi je bil znani književnik in publicist Božidar Boršič, ki pa je to delo na našo žalost vse prekmalu opustil in nadomestil ga je g. Karlo Kolečančič. Medtem pa smo brali tudi poročila označena n. pr. s P. (Podbevšek?) ali s —t (Niko Pirnat?) ali pa celo sploh brez vsakega imena odn. oznake. Gledé na to, da tako postopanje ne more biti niti umestno, še manj pa koristno, pripominjamo, da bi bilo v interesu gledališča kakor tudi v interesu našega največjega dnevnika samega iskreno želeli, če bi moglo uredništvo to kočljivo zadevo čimpreje primerno urediti.

»Der Sturm« (Herausgeber: Herwarth Walden). V Berlinu je izšla januarja t. l. posebna številka avantgardističnega lista »Der Sturm«, ki je posvečena »Mladi slovenski umetnosti«. Po celotnem vtisu sodeč je inicijator posebnega zvezka Ferdinand Delak, ki je tudi sam prispeval članek o »Novem slovenskem gledališču«. Ker smo podobnih Delakovih izgrediv »doma in na tujem« že vajeni, beležimo tudi to poslednje njegovo »dejanje« samo kronistično za primer očevidne razlike med divjim hotenjem in krotko sposobnostjo.

Razno

Novo delo Paul Raynala. P. Raynal, znan po svoji drami »Grob neznanega vojaka, je spisal novo igro v treh dejanjih pod naslovom »La Marne«.

V **Bukarestu** je imenovan za generalnega intendanta kralj. drž. opere njen dosedanji prvi kapelnik Jouel Perlea, ki je komaj 28 let star.

Berlinske slavnosti, ki jih nameravajo prirediti v drugi polovici maja predvsem v povzdig tujskega prometa, bodo imele ta-le obseg: 1. V drž. operi bodo gostovali kapelniki R. Strauss, Toscanini, Br. Walter in L. Blech. 2. »Metropol-Th.« vprizori Offenbachovega »Plavobradca« z L. Slezakom v naslovni vlogi. 3. V drž. gled. bodo premijere mladih berlinskih avtorjev. 4. Reinhardt bo igral več klasikov z Moissijem v naslovnih vlogah.

Oskar Strauss je napisal novo opereto »Marietta«, ki ji je spisal besedilo Sacha Guitry. Drugo leto jo vprizori dunajski »Th. a. d. Wien«. Igral jo bo tudi pariški »Th. Edouard VII.«

Praško »Nar. divadlo« je imelo te dni velik uspeh z novo vprizoritvijo Shakespeareovega »Kralja Leara«. Leara je igral Vydra, norca Rašilov, grofa Kenta Vojta etc. Kritika hvali režijo dr. Hilarja, inscenacijo V. Hofmana in novi prevod B. Stěpaneka. »Gled. list« je ob tej priliki prinesel zanimive zgodovinske podatke o češkem Learu. Prvi češki prevod je oskobil l. 1792. Prokop Stedivý. Ni znano, če so ga kdaj igrali. Prvič so češko igrali »Leara« l. 1835., prevel ga je pisatelj in poznejši gled. ravnatelj K. Tyl. Še enkrat so ga igrali l. 1838. L. 1856. ga je iz originala prevel pesnik L. Čelakovsky in igrali so ga za benefico I. I. Kolarja. Gostoval je kot Lear tudi Italijan Ermete Zacconi. Leta 1914. ga je nanovo insceniral J. Kvapil z Edv. Vojanom v naslovni vlogi. Zanimivo je, da so ga v 35. letih igrali samo 38 krat in še bolj, da najboljši češki Lear ni igral v Pragi, temveč, da je bil to ravnatelj češkega gledališča v Plznu V. Budil, ki je bil slaven kot predstavitelj človeškega, čisto umetniškega in nepatetičnega Leara.

PRAVKAR IZŠLO.

Komedija v štirih dejanjih. Spisal E. Bourdet. Poslovenil Milan Skrbinšek. — Režiser Milan Skrbinšek.

O s e b e :

Marc	Železnik
Moscat	Levar
Maréchal	Rogoz
Jacqueline	Mira Danilova
Bourgine	Lipah
Bregailon	Gregorin
Olivet	Jerma
Strojepiska	Slavčeva
Felix	Potokar
Henri	Sancin
Amédée	Kaukler
Fotograf	Plut
Noémie	Mavzerjeva

Prvo dejanje se vrši v poslovnih prostorih knjigarne Moscat v Parizu, drugo dejanje na Marcovem domu, tretje v Moscatovi vili ob morju, četrto na Marcovem domu.

I N R I

Jeruzalemski dogodki v velikonočnih dneh v treh delih (14 slikah).
 Za oder priredila E. Gregorin in dr. Tominec. Režiser: prof. O. Šest.

O s e b e :

Jezus	Gregorin	Dariab	Pahor
Marija	Marija Vera	Samuel	Kozin
Peter	Daniilo	Amon	Prele
Janez	Jan	Jozafat	Sancin
Jakob st.	Jerman	Datan	Hafner
Andrej	x	Efraim	Kombatovič
Filip	x	Aliab	Taučar
Bartolomej	x	Abrion	Murgelj
Matej	x	Rafim	Klasinc
Tomaz	x	Saras	Stanek
Jakob ml.	x	Albiron	Gamerc
Tadej	x	Gerzon	Pausič
Simon	x	Longin, stotnik	Kaukler
Juda	Skrbinšek	Agripa	x
Jožef iz Arimateje	Bratina	Klavdij	x
Nikodem	Kralj	Selfa, vodja stražarjev	Smerkolj
Simon Gobavec	Inglič	Sara, dekla	Mauserjeva
Lazar	x	Vratarica v Kaifovi pa- lači	Rakarjeva
Simon iz Cirene	Potokar	Hromi Abiud	Murgelj
Marija Kleopova	Medvedova	Slepi Bartimej	Kaukler
Saloma	Juvanova	I. Romar	Taučar
Marija Magdalena	Nablocka	II. Romar	x
Marta	Šaričeva	Oče	Inglič
Veronika	Mira	Mati	Mauserjeva
Pilat	Levar	Dvanajstleten deček	Merljak
Epafrodit	Jerman	I. žena	Gabrijelčič
Melhior	Miškov	II. žena	Rakarjeva
Kaifa, veliki duhovnik	Rogoz	III. žena	Slavčeva
Ana	Česar	IV. žena	Pevalekova
Natanael	Lipah	I. otrok	Vida
Amiel	Kos	II. otrok	Borse
Ecehiel	Železnik	Baraba	x
Jozua	Plut	Dizma	Jerman
Arhelaj	Debevec	Gezma	Murgelj
Sadok	Potokar		

Člani zbora, farizeji, prodajalci, menjalci, priče, vojaki, stražarji,
 ljudstvo, otroci, glas.

Lektor Šest

Potek slik: I. Vhod v Jeruzalem, II. Posvetovanje sinodrija, III. Jezus v Betaniji, IV. Sklep sinodrija, V. Zadnja večerja, VI. Getzemani. Odmor. VII. Peter zataji Učenika, VIII. Obsodba sinodrija, IX. Pred Pilatom, X. V sodni palači, XI. Glejte, človek! — Odmor. XII. Pot na Golgota, XIII. Golgota, XIV. Gospodov pogreb.

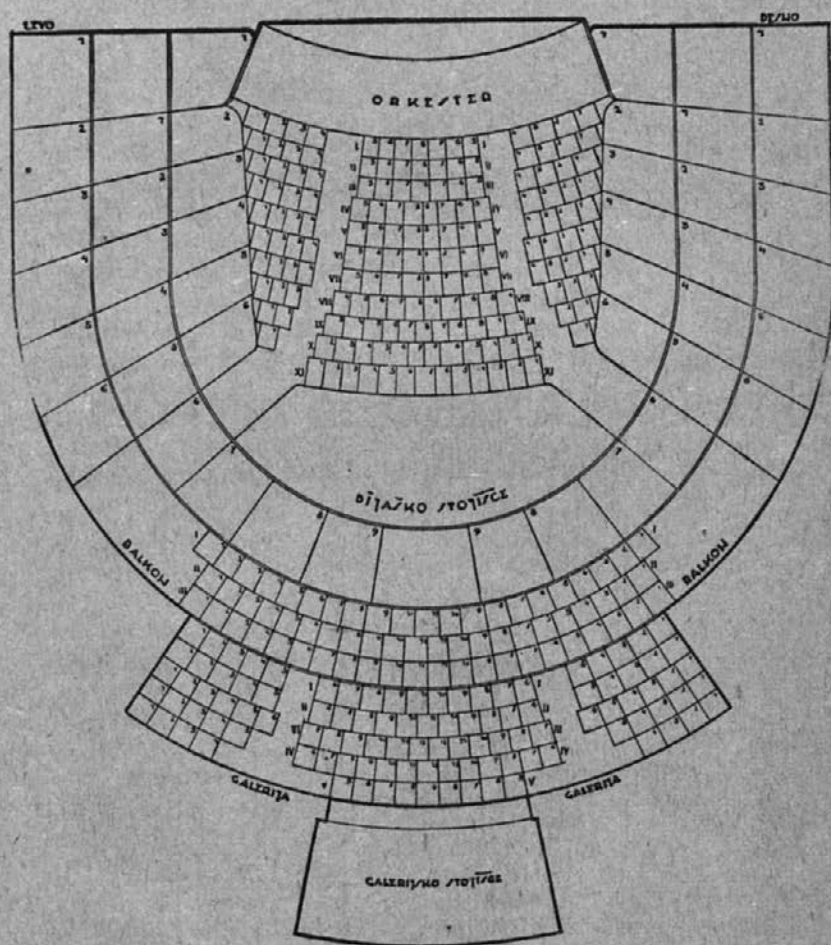
Glasbo po motivih Bachovega »Pasijona« priredil višji kapelnik dr. Čerin. — Dekoracije izvršila po osnutkih scenografa prof. Vavpotiča gledališka slikarna. Glasbo vodi kapelnik Svetel.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Nar. gledališča v Ljubljani. Predstavnik: Oton Župančič. Urednik: Ciril Debevec. — Tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani.

NARODNO GLEDALIŠČE V LJUBLJANI

RAZVRSTITEV SEDEŽEV

OPERA

MARONDO GLENNALICE V. BUREAU

RAZVRSITIV ZERBAV

1920

